Porto opłacono ryczałtem

Ч. 18. (401) Неділя, дня 1 травня 1927. Рік IX.

Адреса Редакції і Адміністрації „Український Голос“ Перемишль, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві № 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. (передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно, для Америки 2½ дол. річно.

Ціна прим. 25 с.

Редактор приймає щодня від год. 1½—2½.
Рукописів Редакція не звертає
Не оплачених писем не приймається

Український Голос

політично-економічний орган.

29. квітня 1918 р.

Дата 29. квітня 1918 року є днем відродження Української Гетьманської Держави.

Українська преса, а за нею й преса инших народів освітлювала гетьманську владу як кримінальну з економічного, національного й державного погляду. А саме Гетьманови закидувано, що він вів економічну політику виключно в інтересах багатих шарів; — що він ворожо ставився до цілої української нації, та що зрадив українську державність через оголошення відомого акту федерації з *будучою* (!) Росією. Під цим гіпнозом преси оставала і тепер ще остає значна частина української інтеліґенції й народу.

Минуло 9 років від часу переходу влади до Гетьмана, а 8½ років від переходу її до Директорії. Відкрилась можливість порівнання національного й державного будівництва Центральної Ради, Гетьманщини і Директорії. Появились спомини й наукові праці ріжних осіб, що близько стояли до державного уряду й безсторонно освітлюють успіхи в ріжних галузях життя за цих трьох урядів. Дані споминів і праць подають такі факти, що цілком перевертають вмовлені людям переконання, ніби то тільки Центральна Рада й Директорія були національним правительством, а Гетьман антинаціональним і антидержавним чинником українського життя.

Користуючись тими даними, до яких ми становились з повним довірєм, можемо подати, що державне будівництво за Центральної Ради характеризується надзвичайно скромним успіхом. Жадна галузь державного управління, крім фінансової, не була налагоджена. Навіть освіта, для орґанізації якої уряд Центральної Ради диспонував солідним та патріотичним персоналом і грошевими засобами, не була зорґанізована. Особливо безнадійною була справа військова з причини отаманії, яка допровадила до деморалізації боєздатної української армії й до окупації країни большевнками. А треба мати на увазі, що склад війська був бездоганно добрий й захоплений національним настроєм та патріотизмом.

Час Гетьманщини відзначається. навпаки, — орґанізацією війська, відповідно до вимог військової штуки і досвіду останньої світової війни. Правда, орґанізація була досить ще слаба й незакінчена через перешкоди з боку німецької команди, але центральні установи, ґенеральний штаб, кадри та військові школи майже цілком були вже зорґанізовані й здатні до творення армії. В ділянці народньої освіти досягнено величезні успіхи через відкриття Академії Наук, двох нових українських університетів, 130 середніх шкіл, 24000 низчих народніх шкіл, при чім усі ці високі, середні й низчі школи, як і инші школи, що істнували вже давно, забезпечені були асиґнованнями й виплатою готівкою 225,037.548 карбованців. Для розвитку національної культури утворено головне управління, на чолі якого поставлено відомого культурного й педагоґічного діяча Петра Дорошенка, і видано на початок діяльности його 2,724.937 карбованців.

В противенстві до Центральної Ради, що з псевдо-демократичних засад зрікалась Криму, який доконче є потрібний для України, як легені для орґанізму, що байдуже й невиразно ставилась до Бесарабії, — Гетьманщина повела енерґійну дипльоматичну й репресивну економічну політику з ціллю приєднания їх до України й мала уже добрі успіхи. (Згода Криму на приєднання до України). Ці успіхи знівечив переворот Директорії. Для скріплення-же національного руху в Галичині (тоді ще належала вона до Австрії) асиґновано 6,000.000 карб. допомоги. Територіяльна політика Гетьмана рішучо і з успіхом прямує до обєднання всіх українських земель і це є найважніща черта Гетьманщини, — черта правдивого національного й державного напрямку, якого ми, на великий жаль, не бачимо в політиці Центральної Ради. Натомісць Директорія зреклась Галичини на користь Польщі, уступила їй половину Волині, Холмщину, Підляше. Ясно, що влада була з початку в слабих і недержавних руках Центральної Ради, яка завжди була під рішучим впливом псевдо-демократичних і революційних кличів, що були корисні для наших сусідів, зміцнювали їх, а нас нищили національно й державно. Потім влада була в руках Директорії, діяльність якої відзначається губленням по дорозі евакуації — матеріяльних і моральних цінностей та цілої без винятку території України.

Особливо державна творчість Гетьманщини виявилась у обновленню транспорту, вугільної й цукрової промисловости та инших галузей єї. Не зважаючи на сильні впливи маючих шарів, гетьманський уряд, в особі міністра земельних справ Леонтовича, опрацював закон земельпої реформи, який давав надзвичайно радикальні підстави вирішення земельного питання в інтересах безземельних і малоземельних селян. Українська валюта, хоча й був значний буджетовий дефіцит, викликаний видатками на ліквідацію війни та єї наслідків, і на відсутність реального забезпечення, мала високий курс (карбованець майже рівнався вартости двох швайц. зол. франків). Причиною цього було унормоване бюджетове господарство і правильна економічна політика як в інтересах підприємств, так і працюючого люду, що мав високі зарібки в часі відродження за Гетьманщини промисловости й торговлі.

Зазначені історичні факти нашого недавно минулого змусили нас присвятити цю статтю девятій річниці Гетьманщини, за часів якої ми мали *правдиву національну державу з далекосяглими можливостями.* Не вільно нам замовчувати тих моментів, які мають значіння й на сьогодняшній день. І сьогодня Український Народ стоїть перед конечністю створення сильної, добре зорґанізованої Української Держави.

Разом з тим не можемо не пригадати й тих прикрих фактів, (а де їх нема??), які сталися в часах Гетьманщини, а саме карних експедицій, переслідувань деяких українських діячів, акту про федерацію, вимушеного від Гетьмана представниками Антанти за обіцяну поміч проти большевиків.

Значна частина вини за все це надає на керманичів „Українського Національного Союза“. Гетьман з самого початку обняття влади й пізніще кілька разів звертався до Союзу з пропозицією дати кандидатів на міністрів, щоб створити цілком національний уряд, який-би допоміг йому усунути прикрі явища в адміністраційному апараті, але Союз відмовляв. Коли-ж при кінці Гетьманщини і дав Союз кількох міністрів, то продовжував уперту аґітаційну роботу проти Гетьмана.

Національний Союз повалив Гетьмана, знищив державу й добробут, причинився до масового розстрілу свідомої національної інтеліґенції, селян і робітників, до поділу України і тд. *Національний Союз поповнив безмірний злочин проти народу й держави.*

Наступив час вдуматись у події нашого національного й державного життя, звільнитись від гіпнози псевдо-демократичних кличів, що принесли Українському Народови стільки лиха та горя, а мудрим сусідам великі користи коштом Українського Народу, й шукати добрих та правильних шляхів до досягнення своїх ідеалів: відродження нації і держави.

Треба собі усвідомити численні приклади історії творення старинних і нових держав, а саме, що тільки міцна монархічна зглядно диктаторська влада обєднувала поділену націю та її землі й утворювала могутні держави, забезпечувала територію й добробут людей. Демократична влада, навпаки — руйнувала державу, нищила добробут, легко зрікалась своїх земель, допроваджувала людність до зубожіння, голоду й розпуки.

Вибір Гетьмана всієї України в р. 1918.

Підпали будинків, стіжків збіжа, нищення живого і мертвого інвентаря, вбивства земельних власників та членів їх родин, змусили цих всіх власників, великих, середніх і дрібних шукати поратунку. Постійні делеґації до Української Центральної Ради й її міністрів з просьбою о охорону майна і життя від насильств зреволюціонованої російськими матросами і революційними партіями селянської маси, не мали жадних добрих наслідків. Центральна Рада не мала реальної поліційної й військової влади, що моглаби припинити насильства, і була безрадна. Розпорядків єї не виконувано. Повітові й ґуберніяльні зїзди хліборобів-земельних власників і хліборобів-демократів вирішили скликати Всеукраїнський зїзд у Києві на 28. і 29. квітня 1919 р., щоби спільними силами знайти вихід з тяжкого становища. Ізза ріжниць в поглядах на земельну реформу, засідання Союзу хліборобів-власників і хліборобів-демократів відбувались в ріжких будинках, тим більше, що ця партія шукала порозуміння з Центральною Радою і єї урядом, а Союз хліборобів-власників, після зроблених уже спроб, уважав неможливим яке-небудь порозуміння. Зїзд Союза хліборобів-власників відкрито в салі Київського цирку 29. квітня. Головою зїзду був Воронович.

Саля була переповнена. Серед зібраних переважали селяне. На зібранні намальовано розпучливий стан краю, хаос, насильства, відсутність влади. Однодушний настрій зібраних був такий, що так далі не може бути, і що влада мусить належати до одної особи, що моглаби запровадити порядок, законний лад і повернути право приватної власности. Один з промовців, доводячи конечність обрання по традиції Гетьмана, запропонував обрати Гетьманом Павла Скоропадського, що був присутний на салі. Ціла саля встала і голосно просила його приняти вибір, радіючи, що знайшовся Господар Української Землі. Погодившись взяти на себе тяжке й відповідальне перед людьми, батьківщиною й історією, високе достоїнство Гетьмана, Павло Скоропадський сказав коротку промову, в якій обіцював працювати для добра українського народу й держави. Потім зібрання походом пішло на Софійську площу, де духовенство зустрінуло Гетьмана, Преосв. Никодим поблагословив його, а потім ціле зібрання пішло на майдан, де відслужено урочистий молебен при дзвонах св. Софії.

Протягом цього дня й ночи військо гетьманської влади зайняло всі державні інституції майже без опору. На другий день 30. квітня хлібороби-демократи визнали гетьманську владу і зложили Гетьманові заяву про свої бажання, з якими Гетьман цілком погодився і просив активної помочі до запровадження державного ладу. Програма зазначеної партії, по словам Гетьмана, більше відповідала поглядам його, ніж програма Союзу земельних-власників. Того-же 30. квітня почав урядування перший Гетьман відродженої Української Держави.

Гетьман Павло Скоропадський походить з давнього й визначного в історії України роду. Предком родини Скоропадських був Федір Скоропадський з Уманщини, який прилучився до повстання Богдана Хмельницького проти Польщі на самім початку його весною 1648 р. й поляг головою, у славнім бою коло Жовтих Вод. Внуки його, Іван, Василь і Павло Скоропадські перейшли в 1674 році на лівий беріг Дніпра й поселилися на Чернигівщині. Були вони освічені люде й їх принято за гетьмана Самойловича до Ґенеральної Військової Канцелярії. На протязі другої половини XVII і цілого XVIII ст. члени роду Скоропадських займали високі дипльоматичні, військові й адміністраційні становища, на яких виявляли неабиякі здібности. Після Полтавської катастрофи козацька старшина вибрала Івана Скоропадського Гетьманом України. Гетьманування Івана Скоропадського пройшло в безперервній боротьбі з московським урядом, який нищив козацьку орґанізацію і обертав Україну в російську провінцію. З тяжкого горя вмер Іван Скоропадський літом 1722 року, не залишивши синів.

Брат його Василь, безпосередний предок Гетьмана Павла Скоропадського, займав посади дипльоматичні й нарешті був ґенеральним бунчужним. Син Василя, — Михайло Скоропадський мав великі впливи через широку европейську освіту та ораторські здібности й займав на протязі 12 років високе й впливове становище — ґенерального підскарбія (міністра фінансів). Внук-же Іван був ґенеральним хорунжим, а його син Іван, дід Гетьмана Павла, був ґуберніяльним маршалком Полтавщини й мав сина Петра й доньку Єлисавету, потім подружену з Львом Милорадовичем. Вона то, відома українська патріотка, стала фундаторкою Тов. ім. Шевченка у Львові. Батько Павла — Петро був боєвим офіцером, а потім маршалком стародубського повіту.

Павло Скоропадський народився 3. травня 1873 року. Дитячі роки провів у маєткові батька, Тростянці прилуцького повіту на Полтавщині й виростав у атмосфері української культури та любови до памяток української старовини, які, як фамілійне добро, в великій скількости переходили від покоління до покоління. Зберігані в родині старосвітські українські звичаї, шановання традиції і своєї культури відбились на розвиткові молодого хлопця. Учився він у стародубській ґимназії, а скінчив у Петербурзі „Пажеський Корпус“ й почав військову службу в кавалерґардському полку, охотником приймав участь у російсько-японській війні, в 1905 р. призначено його фліґель-адютантом при особі царя Миколая II., в 1914 р. виступив зі своїм ґвардійським кінним полком у світову війну, маючи ранґу ґенерал-майора. За боєві відзначення Павло Скоропадський одержав ордер св. Юрія й дійшов до командування 34 корпусом.

З літа 1917 р. починається діяльність його на українському ґрунті. За згодою Ґенерального Секретаріяту в Київі й вищого командування, Павло Скоропадський почав українізувати свій корпус через стягнення до нього старшин і вояків Українців і через звільнення з корпусу Росіян. Потім цей корпус названо 1-им Українським Корпусом. До осени 1917 року він був найкраще зорґанізованою й цілком національною українською частиною. Дуже важною заслугою Павла Скоропадського для своєї Батьківщини була ініціятива й діяльність в справі зміни напряму відступу російських військ. А саме після большовицького перевороту вся збольшевичена російська армія сунула до Росії з південного фронту й могла пожаром і грабіжами знищити цілу Україну. Ґенерал Скоропадський обсадив своїм корпусом головні залізничі лінії, розбив і розброїв большевиків і розброєних висилав сотнями потягів на Московщину через Білорусь, оминаючи українські землі. Це уратувало Київ і цілу Україну від погрому московських орд. Потім 1-ий Український Корпус був розкладений революційними партіями, які бачили в ньому небезпечну силу для себе. Ґенерал Скоропадський, переконавшись, що Центральна Рада провадить партійну сварку замісць державного будівництва, шукав поратунку в орґанізації хліборобів, яка постановила взяти в свої міцні руки державне будівництво.

Важна справа.

Важною справою, якою займаються тепер наші політичні чинники і котру порушується на народніх зборах і вічах — є справа привернення громадської самоуправи — або т. зв. самоурядування.

Громадське самоурядування є найліпшою школою політичного життя на місцях, бо ця справа є кожному на очах і кождий її розуміє, тому не диво, що нею інтересуються широкі народні верстви. Для зазначення ваги цеї справи додам тільки, що в круг ділання громад належить чимало місцевих справ, як примітом — завідування майном громадським, справами публичної безпечности, справи дорогові, в деякій мірі справи вселюдних шкіл і народнього виховання, соціальна опіка, справи санітарні і т. д., на що громада збирає значні фонди від своїх співгромадян у формі примусових додатків до податків державних. І зовсім річ природна, що тільки така громада належно розвивається і поступає вперід на котрої чолі у громадській раді і у громадському заряді стоять люде характерні, совісні і національно свідомі.

Це природне громадське життя світова війна знищила у нас цілковито. Ще Австрія з вибухом світової війни розвязала богато громадських рад у Сх. Галичині, а польська влада опісля пішла тим самим шляхом і нині нема у нас ні одної громади, де би громадою управляла виборча рада громадська і виборні громадські начальства. Всюди у нас староства за вказівками державної поліції або польських народових орґанізацій понаставляли т. зв. наказних війтів чи то правительственних комісарів, додаючи їм до декорації кількох потульних людий у прибічній раді або так званому „байраті“. Частогусто тими наказними війтами і членами байратів є люде чужі, кольоністи чи осадники, що з правила відносяться ворожо до інтересів українського народу і очевидно не дбають зовсім про добро громади і громадян. Навпаки — нераз читаємо в пресі про великі надужиття і роздрапування громадського майна через наказних війтів, а те все уходить їм безкарно, бо ці, що мають нагляд над ними — виділи повітові — тепер також у нас виключно наказні, і староства дивляться крізь пальці на злочинну роботу наказних війтів.

А скільки від них приходиться терпіти нашому українському національному рухови і нашим орґанізаціям. Ні читальня „Просвіти“, ні „Сокіл“ чи „Луг“ або українська кооператива не знаходить у них ніякої помочі, а найчастійше переслідування і доноси до поліції на тих всіх, що в громаді займаються освітною чи кооперативною працею.

L. cz. Pr. 7/27/2. — W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! — Sąd okręgowy w Przemyślu jako Trybunał dla spraw prasowych orzekł na mocy § 489 i 493 p. k., że treść artykułu umieszczonego w Nr. 15 wychodzącego w Przemyślu czasopisma perjodycznego „Ukrainśkyj Hołos“ z dnia 10. kwietnia 1927 pod t.: „Duch posad“ w ustępie między słowami „zanesenyj“ a „fałszywyj“ zawiera znamiona występku z § 300 ustawy karnej; 2) że konfiskata tego numeru czasopisma „Ukrainśkyj Hołos“ jest usprawiedliwiona. 3) że rozpowszechnianie rzeczonego artykułu jest wzbronione. — Zarazem polecamy redakcji czasopisma „Ukrainśkyj Hołos“ by po myśli § 20 ustawy prasowej treść orzeczenia tego bez powodów na pierwszej stronicy najbliższego numeru swego czasopisma umieściła. — Sąd okręgowy w Przemyślu, Oddział VI. dnia 12. kwietnia 1927. — Wilecki.

Польська влада і досі не зробила ні одного кроку, щоби положити конець цьому страшному безладдю в управі громад у Сх. Галичині. Минають роки за роками, давно прогомоніли воєнні стріли, поросли травою могили жертв війни і вирівнуються стрілецькі окопи, — а ладу і поряду у наших громадах нема, царює у нас дальше нечувана самоволя.

Не так воно дієтся на території корінної Польщі — в бувшій Конґресівці, в Познанщині, на Поморю, а навіть в Західній Галичині. Там всюди заведено громадську самоуправу і нема ніде наказних війтів та поширено виборче право до рад громадських. Зокрема що-до Західної Галичини або так званих у нас Мазурів. — Там по розпаді Австрії в р. р. 1918 і 1919 переведено вибори до рад громадських на основі давного галицького виборчого права громадського з тою зміною, що до істнуючих трьох виборчих кол (курій), опертих на титулі інтеліґенції або оплати безпосередних податків, додано ще четверте коло (курію) — загальне, що обіймає всіх повнолітних громадян і громадянок даної громади. Тут зроблено деякий поступ. За Австрії жінки мали чинне виборче право тільки обмежене; замужна жінка могла голосувати тільки через свого чоловіка, інша тільки через окремого повновласника а ніколи особисто і не мала взагалі пасивного виборчого права, себто не могла бути членом громадської ради ані членом громадської управи. Тепер на корінно польських теріторіях все те відпало і там кожда повнолітна жінка має активне і пасивне виборче право (т. є. голосує при виборах і може бути вибраною до ради) і не в одній громаді засідають там яко радні і місцеві жінки.

У польському соймі радять тепер над новим виборчим законом для громад і польські партії радіби ухвалити такий закон, що обмежувавби значно виборчі права непольського населення. Ріжні польські партії внесли від себе окремі проєкти виборчого громадського закона, над якими довгий час радила окрема соймова комісія, що і досі своїх праць не покінчила, бо до повної згоди між польськими партіями ще не дійшло. Знаючи, що настрій всіх польських партій є для нас зовсім неприхильний, можемо надіятися, що до такої згоди між Поляками таки прийде і то нашим коштом, і що завмираючий польський сойм перед своєю смертію ухвалить остаточно нове виборче право для громад. На кождий випадок — жінки будуть мати рівні виборчі права з мущинами і можливо з кінцем ще цього року наше жіноцтво буде брати по раз перший участь при виборах до громадських рад, при чому треба старатися, щоби до рад громадських війшли і наші жінки. Від їх праці у місцевій громадській самоуправі буде залежати у значній мірі поступ даної громади.

На конець мушу звернути увагу ще на одну річ. Польські часописи доносять, що польський уряд задумує розписати у Сх. Галичині ще перед літом цього року вибори до рад громадських по містах (по селах і менших місточках — ні) на основі старого виборчого права з доданнєм четвертої загальної курії, не вижидаючи остаточного полагодження у соймі і сенаті проєкту виборчого закона громадського. Не треба пригадувати, що і тоді наше жіноцтво по містах мусить скористати з нагоди і взяти якнайчисленнійшу участь у виборах. Памятаймо про це, що закони писано для тих, що ними уміють і хочуть користуватися.

Блянка Баранова.

Дописи.

Новосілка, пов. Підгайці. Як перед війною, так і тепер належить наше село до перших сіл в повіті. Більш як чотири роки є тут кооператива. В тім році має вона: філію, трафіку і молочарню. Розвивалабся вона куди краще, бо сил охочих до праці є так між інтеліґенцією. як також є богато ідейних та свідомих селян, колиб не конкуренція жидівських і польських склепів. Відчувається також брак власної домівки. Почалася вже будова поверхового будинку „Народнього Дому". Щоб зменшити кошти будови – побудовано цегольню. У всім велика заслуга п. дир. Камянського, людини дуже енерґічної та імпульсивної. Ціле своє життя працює для добра народу і специяльно для Новосілки. Ціле своє майно (мурований дімок з господ. будинками і 4 морґ. поля) записав він на Захоронку, а другу хату дарував на Читальню. Великі ощадности в грошах дав він на видавництво популярних книжок для народу. — Сестри Служебниці вже 3 роки провадять захоронку та спішать хорим з помочею. Мала дітвора так знає свого добродія, що де не стріне — роєм обступає його. Благородний старець нікому ще не відказав грошевої помочи, чи то громадянам, чи комітет будови „Нар. Дому" був коли в скрутнім положенню. Громадяни вірять, що ще не один гріш дасть він на скінчення „Нар. Дому" і тим поставить собі живий памятник в Новосілці. Є він душею аматорського кружка, а коли лиш позволяє йому здоровля, уладжує він в Читальні реферати, чи то з области господарської, пасічничої, чи ветеринарійної. Слід ще зазначити, що на останніх Загальних Зборах Читальні Просвіти ухвалено віднестись до Гол. Виділу Тов. „Просвіта" у Львові з проханнєм іменувати почесним членом п. дир. Камянського. Колиб більше у нас було таких робітників на народній ниві — то давно булиб ми хазяїнами своєї хати.

Терніці, повіт Перемишль. Дня 4. квітня ц. р. управитель нашої школи Каніцький А. казав українським дітям шкільним збирати по подвірю руками людський кал і носити його до кльозету, а польські діти, котрі також ходять до цеї школи, стояли на боці і сміялись з них. На це, як діти носили кал руками, надійшов місцевий господар Василь Хома і звернув увагу учителеві, що так поступати не можна. Учитель відповів, що заскаржить цего господаря до Староства „za buntowanie dzieci", крикнув „wynoście się" та викинув господаря за двері. Опісля польські діти сміялись з українських та говорили „widziesz jak żeś nosiła", показуючи руками. Діти просили своїх родичів, щоби їх більше до школи не посилали, бо учитель каже їм носити людський кал, а польські діти з них сміються. От як польський учитель поводиться з нашими дітьми. Депутація наших селян явилася в шкільного інспектора зі скаргою. Але чи це що поможе?

Унятичі, пов. Дрогобич. Зубожіння і громадянська байдужність старшого покоління це причини недомагання орґанізаційної роботи в нашому селі. Більшість села се 1 — 3 морґові господарства, а се вже 3-ий рік неврожай і нині вже кільканайцять господарів не має в хаті крім якого 1 чи 1/2 корця бараболь таки нічогісінько. Заробітків ніяких нема, бо безробіття, роботи пільні ще не зачались, а тут комісар стягає податки і кождого таки дома чекає еґзекуція — другий еґзекутор сидить в селі і стягає штрафи лісові (тут додати, що наше село одно з тих в повіті, що відчуває брак свого ліса і лихе вираховання і призвичаєння — майже в кождій хаті є по 2 — 3 штрафи навіть по 20-30 зол. — були випадки де мусіли аж корову продати на штраф)! Ще чекає на людей еґзекуція асекурації ПДУВ. Одинокий виключний дохід з молока, що носять 8 км. до міста, йде на обгін найважніщих видатків і то ще пів біди, як хто має свою корову, а хто не має, то хіба: сядь та плач! Ані на засів, ані на свята нема зерна — але молодці дуже сим не гризуться, лиш пантрують, де кури кудкудакають та де копець — а дівчата питають по тандиті, чи дорогі мешти та кальоші. Хоть біда, то „гоц"! Є в селі на 4 родини жидівські і 3 склепи, та всі процвитають, лиш кооперативі щось не йде, мабуть через се, що багато балакається про всяку орґанізацію і солідарність — а мало зрозуміння для неї. Жонатий чи відданиця стидається належати до читальні, чи співати в церк. хорі — ґазет ніхто не передплачує, хіба приходить 10 чисел „Вол. Народа" (даром!) Збірки членства переводити тяжко — старий ледво дасть (на представлення не піде — ліпше пачка тютюну) — а молодий лиш літом — тому тоді проявляється праця — дається около 10 вистав і тд. Ам. Кружок дав в рр. 1921 — 1916 — 63 вистави.

Колодіївка, пов. Скалат. Наше село зачисляють до свідоміших сіл в повіті. Перед війною були дві партії, більшість староруска, а мала горстка зі священиком — Українська. Одні хотіли читальні Качковського, другі „Просвіти". Із цього вийшло таке, що заложили самостійне товариство „Руська читальня" і під цею фірмою мали побудувати дім. Давали представлення, збирали добровільні датки, за що купили каменя около 8 стосів і лишили около 300 кор. готівки. Вибухла світова війна і положила всему кінець. Гроші пропали, камінь розпозичили трохи, а решта також пропав, так що по війні не було ні читальні, ні каменя, ні грошей. Той стан тревав аж до року 1926. Що-йно в тім році за стараннєм місцевого пароха о. Й. Грицая і кількох молодших господарів, основано читальню „Просвіти", котра нині своєю діяльностію може повеличатися на цілий повіт. При читальні працює аматорський гурток під режисерством п. Михайла Ґряновича, і помочею нашого реєнта-патріота, п. Стефана Кравця, котрий, на жаль, чим раз упадає на здоровлю. Нераз, лежачи у ліжку, учить аматорів співати. Цей добродій Кравець віддав нам свою хату на приміщеннє читальні, а також на просьбу Виділу згодився на — розібрання двох готових стін, де уладжено театральну салю. Честь єму за це! Від квітня 1926 дав гурток кілька вистав, а за ці гроші виділ постарався о обстанову до читальні і до театральної салі як також набув бібліотеку вартости 29 долярів. Тепер робляться приготовання до будови „Нар. Дому". Вже звезено кілька стосів каменя, а на поклик виділу односельчани в Америці збирають жертви і, як доносять, вже зібрали поверх 250 долярів і дальше збірка іде. На жаль, більшість наших господарів, байдужно відносяться до читальні. Одним не подобався виділ читальні (хотяй цему виділові не можна нічого закинути), инші кажуть, що їм читальні не треба. А я цею дорогою звертаюсь до Вас, панове господарі: Вступайте всі в члени, вже найвища пора, щоб ми були зорґанізовані всі, як оден. Покажім, що ми живем, даймо приклад для молодого покоління, на котрім спочиває будучність народу. Сучасним завданням всіх Українців села Колодіївки — прямувати до одної цілі, а цілею нашою має бути на разі будова „Народ. Дому", а коли будем мати свій дім, тоді попливе освітне життя краще, бо „в своїй хаті, своя правда, і сила і воля" — Член.

Що чувати в світі?

БОЛЬШЕВИКИ від кількох літ не удержували ніяких взаємин з Швайцарією, себто бойкотували її. Причина була така: В Швайцарії убито большевицького провідника Воровського. Большевицький уряд обвинувачував за це швайцарський уряд, закидуючи йому, що він не перешкодив убийству. Тому домагалися большевики, щоб швайцарський уряд осудив убийство і признав донці Воровського грошеве відшкодованнє за смерть батька. На це не хотів згодитися швайцарський уряд, оправдуючись, що він не поносить ніякої вини за смерть Воровського. Так отже прийшло до зірвання всяких взаємин між большевиками а Швайцарією. Що-йно тими днями дійшло між ними до згоди, а саме Швайцарія заявила, що осуджує убийство Воровського і є готова признати його донці відшкодованнє. Рівночасно оба уряди, большевицький і швайцарський, оповістили заяву, що спір між ними є закінчений а тим самим і бойкот. — Ця подія має досить велике значіннє політичне. А саме большевики не брали дотепер участи в европейських конференціях, які уладжувано за почином Союза Народів. Большевики оправдувались, що не можуть брати участи в тих конференціях тому, що вони відбуваються в Швайцарії, а вони її бойкотують. Що не старались великі держави, щоб большевиків намовити до закинення бойкоту, але всі ті намови були даремні. Що-йно тепер большевики змякли. Видко, що цего вимагає їх політика. Бачучи себе загроженими зі сторони Анґлії, бажають мабуть большевики брати участь у всіх европейських конференціях і тим способом протиділати політиці Анґлії. Цей здогад потверджує також і це, що большевики змякли також супроти Франції і в останніх переговорах заявили охоту поєднатись з нею, признаючи їй четвертину царських довгів, які обіцюють сплатити на протязі 62 літ. — В Москві викрили большевики монархістичну орґанізацію, якою кермував б. ґенерал царський Кутєпов. Також на Україні московські большевики шаліють і переводять численні арештовання серед робітників. А саме в багатьох фабриках вибухали пожарі, які нищили зовсім фабричні будинки. Московські большевики підозрівають, що ці пожари підкладали українські робітники, незадоволені тим, що у всіх фабриках директорами і наставниками є самі жиди і москалі.

НІМЕЦЬКИЙ міністр заг. справ Штреземан нараджувався з високим урядовцем велитанського американського банку Морґана. Цей банк має в кишени всі европейські держави і він то керує европейською, а навіть світовою політикою. Ґазети догадуються, що Німеччина увійшла в переговори з цим банком, бо хоче змінити лондонський договір Доса, який приписує, як і коли Німеччина має сплачувати воєнну контрибуцію. Ця нарада особливо занепокоїла Францію, бо вона уважається і так вже покривдженою договором Доса, а тепер Німці хотять і цей договір повалити. — Тай ще одна справа занепокоїла француських політиків. А саме Німеччина заявила, що не дозволить ніякій антантській комісії ревідувати єї кріпостей в Зах. Прусії, бо це ображує достоїнство німецького народу. — У внутрішній політиці Німеччини нема спокою і уряд має тепер перегризти дуже твердий горіх. А саме в липні вигасає закон про охорону республики і монархісти домагаються. щоб цей закон не відновляти, а соціялісти і демократи домагаються, щоб цей закон не лиш далі обовязував, але щоб він був ухвалений на всі часи. Так отже уряд опинився між молотом а ковалом. — Ще й друга справа не дає спокою урядови — а це справа конкордату з Ватиканом. Католики домагаються, щоб церква була зовсім незалежна від держави, а протестанти і соціялісти настають на це, щоб католицька церков була зовсім залежна від держави. З цею справою лучиться і справа шкільництва т. є. о скілько церква має мати вплив на школу. Уряд легко може впасти, як не заспокоїть всіх партій.

АНҐЛІЇ знову загрожує страйк углекопів. А саме урядовий комісар, який полагоджує справи углекопів і власників копалень, заявив оноді, що незадовго треба буде зменшити платні углекопам, богатьом копальням не оплачується копаннє вугілля, бо кошти добування перевисшають дохід. На це заявив провідник углекопів Кук, що якби зменшено платню робітникам, то вони проголосять страйк. — Клопоти Анґлії в Хінах не меншають, а ростусь з дня на день. Вправді Хінці тепер ставляться ворожо до большевиків, але це ще слаба потіха для Анґлії. Вона в Хінах заробляє на торговлі, а до цего треба спокою в краю. В Хінах на спокій навіть не заноситься. От дотепер було там два уряди, які себе поборювали, кантонський уряд в Ганкон, і пекінський в Пекіні. Тепер утворено ще один уряд в Нанкіні і тому метушня і нелад в цілім краю збільшився, бо всі три уряди поборюють себе взаїмно.

В МАДЯРЩИНІ ведеться тепер острий спір за короля. Що Мадярщина має бути ко-

Земельне питання

за Гетьманщини в р. 1918.

В великоднім числі помістили ми оцінку книжки п. Лебідь-Юрчика яка тепер появилася п. н. „Бюджетове право". Цю книжку повинен уважно перечитати не тільки кождий інтеліґент але і кождий свідомий селянин, бо вона то отвирає нам, Галичанам, очи на страшний злочин, який поповнено на українськім народі повстаннєм проти Гетьманщини. Ніде правди діти — ми Галичане мало були дотепер поінформовані про події і орґанізацію Української Держави за Гетьманщини в р. 1918. Наше галицьке громадянство в часі, коли обновилась Гетьманщина в р. 1918, було під впливом статтей анонсованого тоді самим собою анархіста, М. Лозинського, який неприсутність начального редактора „Діла" В. Панейка використав „Діло" на те, щоб гетьманщину представити нашому громадянству тенденційно і невірно. Що-йно по провіренню справи нашими політичними чинниками і по повороті нач. редактора „Діло" змінило фронт. Та все таки час був за короткий, щоб всесторонно освідомити українське громадянство супроти аґітації руїнницьких елєментів, з котрих деякі допустились огидної зради, утворивши з московськими большевиками заговір проти Української Держави. І от ті руїнницькі елєменти використали ентузіязм нашої галицької найідейніщої молоді, згуртованої в „Укр. Січових Стрільцях", і заставили ту молодь валити Українську Державу.

Від аґітації тих елєментів, які на совісти мають теперішну недолю українського народу, ще дотепер не увільнились ми, галицькі Українці. На гетьманство поважна часть галицьких Українців ще дотепер дивиться через призму тої аґітації, яку тепер поширюють далі большевицькі наймити. Праця п. Лебідь-Юрчика дає належне освітленнє, що робилось тоді в українській Державі і дозволяє нам заключати, де Українці нині булиб, колиб були зберігли свою державу.

Годі нам в ґазетній статейці наводити все те, що пише п. Л. Юрчик у своїй 11 аркушів друку обіймаючій книжці. Щоб освідомити собі це, треба цілу книжку прочитати. Ми нині спинимось тільки на земельній справі за Гетьманщини, бо вона нам, Галичанам, мало знана. Руїнницькі аґітатори плели і плетуть теревені, що Гетьманщина закріпила землю за панами. Тимчасом справа представлялась ось-як:

Земельна справа була головним питаннєм української державности і за Центральної Ради і за Гетьманщини. Ріжниця лише в тім, що Центральна Рада хотіла в демаґоґії переліцитувати большевиків і звела земельну справу на нереальний, нежиттєвий ґрунт. Центральна Рада видала тільки універзали та розпорядки, не застановляючись над тим, що опрацьованнє закону про земельну реформу вимагало богату часу, наукових і особливо практичних дослідів для встановлення кількости землі і засад наділення землею селянства. Переведеннє закону в життє вимагало до 5000 інжинєрів, землемірів і техніків з відповідною кількостю дорогих інструментів і нищим службовим персоналом. Треба було зробити докладні пляни всіх поміщицьких і скарбових земель України, поділити землю на участки відповідно до їх якости, визначити кожній людині наділ відповідно до засад закону про земельну реформу. Щоб це все перевести, треба було що найменше двох років тяжкої праці, досвідчених адміністраторів і техніків на місцях. Але приступити до зреалізовання універсалів Центральної Ради про передачу землі селянам з технічних причин було неможливе. Всіх землемірів було нараховано кількасот і з них не всі мали потрібні інструменти і практичну підготовку до праці на місцях. Це загнало Центральну Раду в сліпу вулицю, з якої виходу не було.

Ситуацію вратував що-йно гетьманський уряд, привернувши земельну справу до стану перед революцією, т. є. селяни могли купувати землю безпосередно у земельних власників і за посередництвом Державного земельного банку. В тій цілі вставлено в буджет 50 міліонів карбов. Рівночасно сам Гетьман взяв на себе ініціятиву вирішення земельної справи, а міністр зем. справ Леонтович опрацював проєкт земельної реформи, що його ухвалила рада міністрів з початком листопада 1918 р. Про цей проєкт пише п. Лебідь-Юрчик так:

„На підставі цього проєкту мала бути примусово викуплена велика земельна власність і розпарцельована між безземельних і малоземельних селян за помочею Державного земельного банку. Земельним власникам залишено приблизно 200 десятин на один маєток. Потреби цукрової промисловости узгляднено в той спосіб, що маєтки, які доставляли цукроварням бураків, не підлягали парцеляції. *Порівнуючи основи земельної реформи Леонтовича із земельним законодавством инших держав, знайдемо, що подібний він є тільки до земельних законів* **найдемократичніщого краю цілого світу** — *Нової Зеляндії*, (підчеркненнє наше — пр. Ред.), де земельне законодавство значно випередило всі инші краї й еволюційним шляхом вирішило земельне питання на велику користь працюючого люду. Закон Леонтовича мав, як на европейські відносини, остро радикальні риси, але підставою його було еволюційне, а не революційне розвязаннє у нас земельної справи".

Так пише учений фінансіст, чоловік аполітичний.

Правда, цей проєкт земельної реформи випрацьовано щойно в осени, але треба знати, що Гетьман володів всего пів року. Годі було проєкт земельної реформи витрясти з рукава. До того треба було звести боротьбу з короткозорими противниками земельної реформи. От і представмо собі тепер, якби була вирішена земельна справа на Україні, якби не завалено Української Держави.

Та не тільки про земельну реформу дбав гетьманський уряд. Ось кілька позицій: в буджет вставлено 175 міліонів гривен на піднесеннє сільсько-господарської культури. На рільничі школи, низчі і середні, вставлено в буджет 5,516.000 гривен, на наукові, досвідні та зразкові установи 4,188.000 гривен; на піднесеннє садівництва, городництва, тютюництва, виноградарства і т. п. 12,588.000 гривен; на утриманнє рільничих техніків і інструкторів 10,622.000 гривен; на піднесеннє годівлі худоби і тд. Цікаві хай перенглянуть бюджет в згаданій книжці п. Лебідь-Юрчика.

Також справа освіти в бюджеті так вивінована, що можна сміло сказати, що гетьманський уряд показався найбільше національним зі всіх укр. урядів. Та про освіту напишемо другим разом.

ролівством, в тім всі Мадяри згідні і тому то вони по війні не заводили в себе республики, але вибрали собі заступника короля (реґента). Спорять Мадяри тільки о те, хто має бути королем, і поділились на два табори. Оден табор каже, що треба придержуватись строго закона і признати королем законного наслідника помершого короля Карла, а тим наслідником є найстарший його син Оттон. Цей табор зветься „леґітимістами“. Другий табор — це приклонники виборного короля. Вони є за тим, щоб на Оттона махнути рукою і вибрати собі иншого короля, бо з Оттоном клопіт. А саме Чехословаччина, Югославія Румунія і Італія т. є. ті держави, які розпарцелювали австро-угорську монархію, не хотять дозволити, щоб Оттон засів на мадярськім королівськім престолі, бо його батько (а тим самим і Оттон) не зрікся тих країв, над якими панував як австрійський цісар і угорський король. Колиб отже на мадярськім престолі засів Оттон, то монархісти чеські і австрійські будуть його уважати своїм законним королем. Тому то практичні мадярські політики кажуть, що ліпше є Оттона відсунути на бік і вибрати собі такого короля, якийби не лякав тих держав, які розібрали Австро-Угорщину. Тим способом Мадярщина може скорше мати короля. „Ліпший в жмені воробець, як на даху голубець“ — кажуть вони. Натомісць „леґітимісти“ кажуть, що краще є зачекати кілька чи кільканайцять літ і мати законного короля, як вибраного приблуду. — Та мабудь табор прихильників виборного короля тепер значно скріпився. Навіть сам реґент Горті пристав до него, бо хоче, щоб Мадярщина як найскорше мала свого короля. Ґазети доносять, що мадярський премієр Бетлєн, як був недавно в Італії, то з італійським урядом і з Ватиканом вже умовився, щоб покликати на престол Альбрехта, який походить з бічної лінії родини Габсбурґів. Італія на це згодилася, а також Анґлія не тільки не має нічо проти того, але ще й уговкає Чехів, Румунів і Югословянів, якби вони гороїжились. Дав свою згоду на вибір Альбрехта королем також Ватикан. Його згода конечна, бо мадярський король має титул „апостольський король“ і його по закону помазує на короля мадярський примас. А треба знати, що теперішний мадярський примас заявив був свого часу, що він може помазати на короля лиш законного наслідника. Тепер отже, коли є згода Ватикану, то примас помаже на короля того, кого Ватикан прикаже помазати.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ готовляться до вибору президента держави. Ціла лівиця є за Масариком, проти него виступають отверто лиш національні демократи з Крамаржом на чолі, і католицькі партії: чеська і словацька. Н.-демократи ненавидять Масарика, більше-менше так, як в Польщі ненавидять вшехполяки Пілсудського. Католицькі партії виступають проти Масарика, бо уважають його ворогом католицької церкви. Зачав разом з Бенешом боротьбу проти Ватикану і врочистість Гуса зробив загально державним і чесько-національним святом, через що Ватикан відкликав був свого нунція з Праги. Закидують також католики Масарикови і Бенешови, що коли котрий з них переїздив через Рим, то ніколи ні один ні другий не зложив чолобитні Папі Римському, але за те, коли Масарик недавно був в Єрусалимі, то відвідав єрусалимського рабіна. От тому то чеські католики є противниками Масарика і не будуть на него голосувати при виборі президента. Але ледви чи найдуть вони чоловіка, котрийби хотів грати ролю дурного Івана, і позволив на себе голосувати на те, щоб провалитися, бо бувби це кандидат тільки для обчислення опозиційних голосів. Такого кандидата тяжко знайти, не похочує ним бути і Крамарж, хоть як він не любить Масарика. — Словаки поділились на дві партії: 1. партію о. Глинки і 2. партію Годжи. Перша партія домагається повної автономії для Словаччини, а друга партія каже, що автономії Словакам непотрібно, бо їм і так добре під чеською владою. Цей спір між Словаками дуже на руку Чехам, бо вони водять і одну і другу партію за ніс. Ос як закпили собі тепер Чехи зі Словаків: Недавно чеський державний банк видавав нові банкноти. Словаки домагались, щоб на цих банкнотах по правій стороні був напис по чески, а по лівій стороні — по словацьки. Цим хотіла партія о. Глинки зазначити, що Чехословаччина складається з двох держав: Чехії і Словаччини. Чехи були в клопоті, що робити їм: згодитися на це домаганнє — зле, а не згодитись — ще гірше, бо цим дуже образилиби Словаків. І от що справу розсудили гейби Соломон: рішили на банкнотах поміщати лиш один напис: на одних — чеський, а на других — словацький. Цим і „вовк ситий, і коза ціла“. Бо не буде на банкнотах знаку, що Чехословаччина є двійною (дуалістичною) державою, а також і Словаки не мають приводу до нарікання, бо якби нарікали то тоді Чехи скажуть: Таж ми уважаємо вас собі рівними, бо на одних бакнотах є напис наш, а на других — ваш. От що за хитруни ті Чехи, не даром їх називають словянськими жидами. Чехи знають, що за границею не буде ніхто застановлятись, який напис на банкноті: чеський чи словацький — тим більше, що ріжниця між чеською мовою а словацькою дуже незначна.

ІТАЛІЯ далі продовжує свою штудерну політику на Балкані, щоби Югославію загнати в сак. І це Італії вповні удається, бо нині Югославія окружена вже зі всіх сторін державами, які піддержують італійську політику: Мадярщина, Румунія, Болгарія, Албанія, а в посліднім часі також і Греція, ідуть вже на шнурку італійської політвки. Штудерність італійської політики в тім, що вона вміла ворогуючі держави прихилити до себе, а саме Мадярщину і Румунію, Румунію і Болгарію, Болгарію і Грецію. Так отже нині Югославія, стиснена італійським обручем, кидається як риба в саку і зиркає то в сторону Німеччини, то московських большевиків, то Франції, сподіючись, що може в них найде поміч. Та Німеччина якось байдужно ставиться до Югославії, московські большевики мають свої клопоти і не дуже то паляться до Югославії, а Французи хитрі — вони хотять союзу з Югославією, але такого, щоб Югославія для них вибирала печені картофлі з вогню. А тимчасом Італія за тихою згодою Анґлії далі обмотує Югославію. — Тепер в Італії є на укінченню великий процес проти Занібонія і його товаришів. Занібоні хотів застрілити Муссолінія. Прокуратор зажадав для всіх обжалованих 116 літ вязниці. В процесі виявилось, що Занібонієви давали гроші Чехи на те, щоб застрілив Муссолінія. Занібоні дістав від брата чеського міністра Вінтера 300.000 лірів, а решту 3 міліони лірів обіцяно виплатити Занібонієви тоді, коли він застрілить Муссолінія.

БІЛОРУСИНИ в Польщі крім політичного гнету мусять терпіти і реліґійний гніт. А належать Білорусини в Польщі до двох віроісповідань: православного і римо-католицького. Польська духовна влада старається православну церков на Білоруси ослабити „новою унією“, яку видумано тільки в цілях польонізаційних. До цеї „унії“ стягають всяку дрянь, яка в православній церкві показалася неможливою. До таких подвижників „нової унії“ належить також бувший православний священик на Холмщині на прізвище Ліснобродський. Урядовий орґан православного Митрополита доносить, що цей Ліснобродський наброїв так богато, що його треба було виключити з православної церкви, а рівночасно прокураторія в Люблині оскаржила його за фалшованнє документів розводових і за инші злочини. Цей бувший священик, не маючи чого вчіпитись, пішов на Білорусь і там став „подвижником нової унії“. Останніми часами обїджає він білоруські міста і села і виголошує промови проти православної церкви, щоб ширити між Білорусинами реліґійний хаос — і тим ослаблювати білоруську православну церкву. — Не краще живеться і Білорусинам римсько-католицького віроісповідання, бо й вони загрожені польонізацією. А саме польський арцибіскуп у Вильні не хоче дати білоруським римо-католицьким селам білоруських священиків і безустанно насилає їм польських священиків. А котре білоруське село мало вже білоруського священика, то його перенесено до польського села, а на його місце прислано польського священика. Не конець на тім. Не хоче також арцибіскуп дозволити, щоб пісні в костелах співано і проповіди голошено по білоруськи. Все мусить бути по польськи. Не могучи правди знайти в арцибіскупа, віднеслися Білорусини до папського нунція в Варшаві. Але священича білоруська ґазета „Kryniса“ доносить, шо і там Білорусини не знайшли справедливости, а арцибіскуп далі параліжує білоруське життє, заказавши останніми часами білоруському послови кс. Станкевичеви разом працювати з білоруською християнською орґанізацією. От тобі справедливість! За те біскуп дозволяє кождому священикови працювати в польській християнській орґанізації.

ВСЯЧИНА

Ювилеї. Дня 20. квітня святкував ґраф Михайло Тишкевич 70. роковини уродин. Ювілятови, визначному укр. діячеви і меценатови укр. літератури, штуки і культури вислало укр. громадянство цілого краю щирі привіти. Як відомо ґр. М. Тишкевич фондував при Тов. „Просвіта“ т. зв. „Михайлову премію“. — Дня 3. травня буде святкувати 60. роковини уродин проф. Др. Олександер Колесса в Празі. З того приводу уладжує „Укр. Іст.-філ. Т-во“ врочисте засіданнє. Адреса: Praha II. Stepaneka 49/II „Ukr. historicko-filologicky spolek“.

Зїзд „Союза Українок“, четвертий з черги, відбувся у Львові 9 і 10 квітня. Явилося на ньому 60 представниць повітових жіночих товариств, для яких „Союз Українок“ являється централею. Як показується зі звідомлень з місць, молода жіноча орґанізація проявила велику рухливість.

Відрадне явище. *Чим цікавляться наші селяне-еміґранти в Канаді?*) Іван Б. з Wakow Sask в Канаді пише до своєї сестри в Мушкатівці (к. Борщева ось що:

„...Також напиши мені, котру часопись там в тій околици читають найбільше. Котра ґазета, національна, українська, найбільша? Яби хотів пренумерувати звідтам, щоби знати, як і до чого там люде стремлять. Бо тут є канадійські ґазети, аж за богато їх. Однак всьо зі старого краю перемелюють на своє. Маю одну ґазету, котра мені цілком не до смаку, значить протестанська („Віра і наука“). А другу „Покутське. слово“ — обі виходять в Коломиї — я нині пишу до тих редакцій і відмовляю обі. На то місце хотівби щось цікавійше читати і з близших околиць мені знакомих. Чи до нашого села богато приходить ґазет і яких найбільше? Чи може там у вас є також зараза тих евангеликів — протестантів? Хто є в нашім селі за вчителя, Поляк чи Українець? Чи вчить в школі по українськи, чи лиш по польськи? А хто тепер війтом? Чи то правда, що над нашим народом так дуже знущаються? Я пильно слíджу за тим, як там у вас, чим люде інтересуються і до чого стремлять?“

Перемиський „Сокіл“. По знищенню Сокільського гнізда в Перемишлі через воєнну завірюху — прийшлось місцевим піонірам Сокільської ідеї понести чимало трудів і заходів задля обнови Сокільської орґанізації в Перемищині. Воєвідство трикратно відкидало статут „Сокола“. Щойно міністерство його затвердило. Відновлене в цей спосіб Т-во розвинуло енерґійну діяльність в самім Перемишлі, а ще живійшу по селах в повіті.

В місті є руханкові вправи для членів мущин, для жіноцтва та шкільної дітвори. На жаль — ця руханка не може розвиватись так, як би бажалось, задля браку власної салі, та руханкових приладів.

За те великі успіхи виказує орґанізація Сокільських гнізд по селах. По нинішний день основано і зорґанізовано їх 16, а дальших 11 сіл перемиського повіта вижидає затвердження внесених вже до воєвідства статутів, зглядно уплиbу законного реченця, потрібного до введення товариства в життя. На всі збори висилає перемиський „Со-

ГРИЦЬ ІВ. СОКОЛОВСЬКИЙ.

УДОВИНІ „ЛЬОКАТОРИ“.

(от собі — казочка.)

В XX-ому столітті зродилась в головах всесильних законодателів злобна думка: перевести в життя закон про охорону „льокаторів“... Саме тоді, на східній півкулі нужденної планети Землі, доживала свого віку старенька вдова. Давнодавно була вона дуже богатою, — на жаль, химерне колесо щастя їй не дописало. Кудкудакали коло того колеса довгенько захланні сусіди!..., але й нерозважних дітий та внуків нашої вдови нема за що по головці гладити!!

Ніхто не знав скільки жертв понесла вона в обороні цілости своєї батьківщини... та всетаки нічого не вдіяла! — І прийшов вкінці час, що по неволі прийшлось впустити до своєї хати небажаних „льокаторів“. Воноб то й можна погодитись із таким нахабством до якогось часу!... якби в „комірників“ була хоч крихітка людяности. Та в тім то й горе, що в них цього не було!! І стали по свойому порядкувати в чужій хаті... А було їх аж чотирох, бо хата була простора. Не вспіли наші „льокатори“ обнишпорити як слід всіх закутків чужої хати, як до них стали навідуватись численні „гості“... Страшний хаос запанував у вдовиній домівці!... Терпіла вдова, терпіла, аж нарешті й терпцю не стало... От і задумала вона зробити „взновенє“ чи то пак пошукати в панів справедливости!!...

А хто не знає, як то „приємно“ збивати канцелярійні пороги?? Але робить було нічого! Треба-ж таки розказати панам свої жалі, — бо вони певно не здавали собі справи з цього, що вчинили!! Набрала вдова в торбину позиченого хліба (так бачте доробилась!), сховала за пазуху жмут паперів, старечий костур в руки... перехрестилась до схід сонця і гайда в дорогу! А дорога далека!! Хто зна, чи доведеться назад повернути?! Та постанова шукати справедливости — була за сильна, а вдова так любила просити в панів ласки!..

Стук. — Стук. — Стук. — Двері відхилились до половини..— „А хто там?“ — „То я... вдова.“ — „Як називаєтесь?“ — Тихесинько.., щоб не вразити пана відізвалась: „Україна.“ — В середині забурмотів хтось гнівно під носом: „І носить її лихий по світі!!“ — „Вам чого треба?“ — „Хочу позбутись „льокаторів“ і просилабим... — „Не моя це справа!... Ідіть собі з Богом! не забирайте мені часу“ — сердито гримнув дверми. Вдова хвилину постояла під нефортунними дверми, роздумуючи в своїй бідній головоньці, що їй робити?! Постукуючи важким костуром, поштильгукала дальше. Не годину — не дві ходила вдова від дверий до дверий... та відбирала подібні відповіди.

Nr. 98. — Легенько постукала... немов лякалась розгнівати... „Прошу!“ — Війшла до середини і стала покірно біля порога... А панів було тьма-тьменна!! — „Хто Ви і чого бажаєте?“ — поспитав гладко вибритий панок. — „Я вдова... Україна — і прошу ласкавих панів усунути з моеї батьківської хати „льокаторів“, бо вони....“ — „Дайте мені ваші папери, я сейчас справлюсь..“ — Витягнула іззa пазухи хустину і дрожачими руками подала йому спорий звиток записаного паперу... Панок поговорив щось з другим добродієм і за хвилину щез в бічній кімнаті. Довго він не вертав..., а у вдови мліли ноги... та вона кріпилась цим, що от-то поладнають її справу... по справедливости!!. Надійшов панок та сказав: „Справа вправді наша, але зараз не можна її полагодити, бо треба переглядати ріжні акти. Йдіть домів, а ми Вас повідомимо, коли прийти“. — „Будьте так добрі, паночку! Господь воздасть Вам сторицею! я бідна, нещаслива вдова...“ — „Но — но! Будьте спокійні. На теж ми судді, щоб судити по правді!“ — Вклонилась низенько й пішла...

Аж раз повідомляють її, що вона програла справу, бо тепер обовязує закон про охорону „льокаторів“!! і рівночасно звернули їй акти з заміткою, що можна внести відклик до ВИСОКОГО СУДУ ЧОТИРОХ (Nr. 99)!!. Побивалась вдова.. горювала.. та що було робити?? Треба опять йти!. „Світоньку-ж мій бідний! Ото настало право!... в своїй хаті треба мовчати..“ —...Слава Богу! — Nr. 99. — „Ви хто будете?“ — „Я... вдова — Україна..“ „А!! знаю! знаю! Ви певно в справі увільнення Вас від „льокаторів“? Так? — На жаль не можемо узглядними Вашого відклику!... акти доказують, що Ваші „льокатори“ дуже порядні люди — так, що Вам жалітись на них нічого!! Прощавайте! — Що не напросилась вдова.. що не намолилась!!... Нічого не помогло!... Всі чотири високі судді жаліли її вправді.. та все таки вирішили, що правна сторона в порядку!... Але огірчена вдова не вступалась.. так, що довелось вкінці поставити на її актах резолюцію, що можна остаточно „рекурсувати“ ще до найвисшого суду (під Nr. 100, — але близчої назви того суду таки не подали!. Мабуть призабули?!).

...Мене повідомив недавно мій знакомий, що покривджена вдова вже виготовила відклик до того найвисшого суду під Nr. 100!.. і треба сподіватись, що в тій інстанції западе остаточне рішення!!

...А поки-що... „льокатори“ ликуюсь!!

...кіл“ своїх відпоручників в особах Др. Володимира Загайкевича, Степана Навроцького і Осипа Сенечка.

Бажаючи новооснованим Товариствам дати підстави їхньої діяльности, устроїв перемиський „СОКІЛ“ в днях від 15. до 21. марта ц. р. курс вишколення інструкторів для сільських „Соколів“. Курс цей отворив урочисто в присутности відпоручників перемиських освітно-культурних установ голова Товариства Гр. Вол. Загайкевич, відібравши від курсантів службові звіти.

В курсі взяло участь 35 учасників 15 сіл, в тім дві відпоручниці „СОКОЛА“. Перемиське старосто поставилось зразу до курсу неґативно, однак завдяки особистим заходам Дра В. Загайкевича переведення курсу пішло наміченим шляхом. В програму курсу входили: Впоряд, пожарництво, руханкові вправи зі співом, народні спорти та виклади про потребу і спосіб переведення сокільської орґанізації і про першу поміч в наглих випадках. Були також задумані виклади і з історії, з укр. літератури і кооперативного життя, однак старосто відмовило зізволення на ці виклади тому що не предложено тексту цих викладів.

Імена інструкторів і прелеґентів були вже подані в одні з попередних чисел „Укр. Голосу“, при чім через недогляд пропущено між прелеґентами Др Степана Дмоховського, який викладав про першу поміч в наглих випадках. Цей курс, якому уділили матеріяльної помочі економічні і культурні укр. установи в Перемишлі, закінчився спільною вечерою курсантів, членів Старшини Сокола і відпоручників перемиського громадянства. Серед товариських розмов і співів провели учасники кілька гарних хвилин, виносячи з собою не лишень спомин спільної праці але і бадьору заохоту до дальшого жертвенного труду.

† **Марнил Лаврівський,** австр. ген. полевий маршалок, помер у Відни дня 15. квітня ц. р. в 70 р. життя. Покійник був сином укр. священика, бл. п. о. Діонізія, пароха в Себечеві. По укінченню кадетської школи був лінійним офіцером і найдовше служив в Ярославі і Перемишлі, де в р. 1914 був комендантом 77 пп. В часі війни аванзував на ґенерал-майора а опісля на полевого маршалка. Покійник в часі своєї служби при українських полках завжди відносився з серцем до українських вояків і з громадянством стояв в контакті. — В.Й.П.

НОВИНКИ.

Дідич села Кавенчин, пов. Ярослав, застрілив 17-літного сина свого форналя. Оноді мав відбутися похорон хлопця, на який прибуло 2000 селян. Обурені селяни кинулись на двір і зруйнували його, а опісля хотіли підпалити двір, але саме надійшла поліція і перешкодила цему. Дідича вправді арештовано, але опісля випущено за кавцією 3 тисячів зл. Селяне дуже обурені.

В французькій кольонії Алжір шаліла страшна буря (циклон) з горячим вітром, який спалив овочі, винниці і яринні огороди. Столітні дерева буря повиривала з коріннєм. — Ще більші шкоди зробила буря в Іллінойс в Америці, де ранила 100 осіб, а 60 убила. В місцевости Chenderville буря завалила шкільний будунок саме в часі науки. Учитель убитий, а діти засипані румовищами.

Налогових піяків висилають в Швайцарії до піяцьких шпиталів, бо так ухвалила державна рада. Так отже по закону кождий чоловік, якого державний лікар буде уважати налоговим піяком, мусить іти до шпиталю. Кошти лічення платить державна каса, бо державна влада по закону відповідає за непорядок в державі, а піятика належить до непорядку. — От і в нас здалобися таке, але тоді требаби навіть в кождім селі постаратись о піяцький шпиталь.

Нову оселю українську під назвою „Нова Україна“ отворено д. 3. квітня коло Ню-Йорку і Америці. Почин до цего дав український промисловець п. Василь Загаєвич, власник фірми „Ґловб Сервис Компені“. На отворенне оселі прибуло багато Українців з дооколичних міст. Співали хори Кошиця і Гайворонського.

Ходить по воді. Російський інжінер Корнєєв видумав такі чоботи, в яких може ходити по воді. Він заповів, що незадовго перейде ріку Неву і запросить людей, щоб дивилися з моста, як буде іти в чоботах по воді. Цей інжінер такий певний свого переходу, що навіть не хоче щоби за ним їхали ратункові човна.

Страшна катастрофа скоїлася в Лізбоні, столиці Портуґалії. Вечером в велику суботу, коли відбувалась резурекція (воскресна утреня) в катедральнім костелі, наповненім людьми — завалилася стеля костелу і румовище засипало сотки людей, з яких багато згинуло під румовищами, а ще більше людей віднесло тяжші і лекші рани.

На почтовий віз, який віз почтові посилки з Красніка до Урядова напали збуї. Один спинив коні, а другий сокирою розфалатав голову фірманови. Опісля зревідували віз але ледви знайшли 800 зл. Невдоволені збуї підпалили віз і повтікали. — В Зимній Воді під Львовом напали збуї на хату урядовця Івана Ворони. Загрозивши револьвером, зрабували цілий дім на суму 2000 зл. і повтікали. — На гостинці між Соколовом а Кольбушовою збуї напали на ідучого піхотою польського ксьондза Міколайчика зажадали грошей.

Ксьондз вдарив пястуком збуя і став утікати. За ним посипались стріли і тяжко його ранили. Збуї повтікали а раненого ксьондза перевезено до шпиталя в Кольбушовій. В звязку з цею подією ше раз упоминаємо наших людей, щоби одинцем не йшли до міста і не вертали, бо саме тоді нападають збуї, надіючись знайти гроші при людях.

Знов ґранат! В селі Добростани коло Львова гралися хлопці на болоню і знайшли ґранат, який тамтого року лишила польська артилєрія. Хлопці занесли ґранат до стодоли господаря Дзюби. Тут зачали майструвати коло него, розбиваючи його молотком. Ґранат вибух і убив на місці чотирох хлопців і 64-літного господаря Дзюбу, Відламки ґранату розприскалися на всі сторони і на подвірю зранили сина Дзюби і корову. Коли понісся страшний гук від вибухаючого ґранату, збіглися люди і застали в стодолі вже лиш трупів з повідриваними ногами, руками, головами і тд. так що не знати було, до кого належать члени тіла. Спільний похорон відбувся при великім здвизі народа. — Тому, що такі випадки, трапляються частійше, родичі і учителі повинні перестерігати хлопців, щоб знайдених ґранатів не розбивали, але повідомили про це війта.

В Румунії спека. В першій половині квітня в Румунії запанувала велика спека. Нормальна температура в цей час виносить 15 степенів цельзія, між тим в цім році термометер показував 30 степенів в тіни, а 45 на сонці.

Пожар хмародера в Нюйорку. 12. квітня вибух в Нюйорку пожар в готелю, який має 18 поверхів. Іскри з пожару розносилпся на 3 тисячі метрів. Сторожа була безсильна, бо розжарене до білої грани залізо не дозволяло близько приступити. Тай висота будинку стояла на перешкоді в гашенню огню. Тому сторожа обмежилася до забезпечення сусідних будинків.

Таємнича подія біля пороховні в Голоску під Львовом. Вартовий вояк цеї пороховні побачив оноді около півночи, що хтось зближається до пороховні. Крикнув „стій“, а коли ніхто не відізвався, стрілив, однак куля лишилася в люфі карабіну. На гук стрілу, той осібняк, що закрадався до пороховні, втік. Трохи пізніще з другої сторони порохівні також хтось хотів зближатися до пороховні, але вояк дав кілька стрілів і той, що зближався, втік до поблизького ліса. Львівські ґазети пишуть, що це був замах на порохівню, щоб єї підпалити і висадити в повітре.

Нові книжки.

Автори, бажаючи, щоб їх твори були на цім місци оцінені, мусять прислати два примірники книжки.

І. Кревецький: **Перша ґазета на Україні.** Київ 1927. Ст. 15. (Відбитка з „Бібліоґрафічних вістей“ 1926, вид. Укр. Наук. Інститута Книговодства. — **Початки преси на Україні** 1776—1850. Львів 1927. Ст. 26. (Відбитка з „Записок Н. Т. Ш., т. 144—145). — До появи сих праць богато заслуженого історика Галичини майже нікому не було відомо, що перший часопис на українських землях появився у Львові 1776, в мові французькій п. з. Gazette de Léopol, що містила самі тільки вісти зі світа й наших земель. Вона виходила, як тижневик, тільки один рік, одначе й після неї столиця Галичини ще протягом цілих 35 літ була одиноким на всю Україну містом, де появлялися часописи, зразу очевидно німецькі і польські. На російській Україні перша ґазета появилась в Харкові 1812 — очевидно в московській мові (тижневик „Харьковскій Еженедѣльникъ), далі в Одессі (1820). вкінці в Києві (1835); в Ужгороді перша часописна ластівка (мадярська) вилетіла 1845 р., в Чернівцях (по румунськи) в 1848. В тім останнім році народилася у Львові й українська (по мові) преса: „Зоря Галицька“. До самого 1906 р. преса в українсько-руській мові появлявлася, як відомо, тільки в Австро-Угорщині й Америці. *С. Т.*

Евген Гребінка: **Чайковський.** Історична повість з передним словом і під редакцією В. Дорошенка. У Львові 1926 р. Видання Тов. „Просвіта“, стор. VIII + 144.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає

Освідчення. Дня 10. марта ц. р. підписаний в роздражненню і без підстави обидив в Самборі в каварні п. Степана Чичкевича. Не маючи найменшої причини чим-небудь діткнути п. Степана Чичкевича, підписаний висказує свій жаль з приводу свого поступку та п. Степана Чичкевича за нанесену йому обиду отсим прилюдно перепрошує.

С. Цімблер.

За редакцію відповідає Степан Навроцький. З друкарні Кнолєра і Сина в Перемишлі.